Gävle
KOMMUN

Tjänsteskrivelse

2026-09-29

Diarienummer: 26AFN157

Handläggare:
Eva Westman
026-17 80 00
eva.westman@gavle.se

Nämnd:
Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden

Remissyttrande – Remiss av SOU 2026:53 Parallella samhällsstrukturer

Förslag till beslut

Att anta yttrandet som sitt eget.

Sammanfattning av ärendet

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden samt Socialnämnden har av Arbetsmarknadsdepartementet fått möjlighet att yttra sig gällande remissen ”Parallella samhällsstrukturer – ett kunskapsunderlag för förbättrad integration och minskat utanförskap” (SOU 2026:53)

Sammanfattning av utredningen

Regeringen gav den 3 juli 2025 en särskild utredare i uppdrag att ta fram ett kunskapsunderlag om parallella samhällsstrukturer. Som särskild utredare utsågs generaldirektör Mathias Wahlsten. Utredningen redovisades i augusti 2026 och lämnades därefter över till Arbetsmarknadsdepartementet.

Utredningens strävan har varit att stärka kunskapen om parallella samhällsstrukturer och visa på sambanden mellan segregation, utanförskap, bristande tillit och socialhållbarhet.

Utredningen påtalar vikten av att arbetet behöver vara långsiktigt, kunskapsbaserat och bedrivas i nära samverkan mellan statliga myndigheter, kommuner, regioner, näringsliv

och civilsamhället. Tidiga, förebyggande och lätt tillgängliga insatser är avgörande för att motverka utanförskap och stärka individers delaktighet i samhället. En särskilt viktig målgrupp är barn och unga som i ett tidigt skede ska nås av insatser samt att arbetet bedrivs i samverkan med skola, polis, hälso- och sjukvård och civilsamhälle.

En av utredningens riktlinje är att öka kunskapen samt stärka styrning och uppföljning.

Utredningen betonar att det viktiga är att arbeta med tillitsskapande insatser för att människor ska våga söka stöd och hjälp när behov uppstår.

Utredningen framhåller att arbetet inte kan lösas inom ett enskilt politikområde. För att motverka parallella samhällsstrukturer krävs långsiktiga insatser på nationell, regional och lokal nivå.

Utredning / yttrande

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden i Gävle kommun välkomnar utredningens ambition att stärka kunskapen om parallella samhällsstrukturer och belysa sambanden mellan utanförskap, segregation, bristande tillit och social hållbarhet.

Nämnden bedömer att utredningen både har styrkor och svagheter. En styrka är ambitionen att öka kunskapen om parallella samhällsstrukturer och hur de hänger samman med utanförskap, segregation, bristande tillit och social hållbarhet.

Samtidigt är begreppet parallella samhällsstrukturer som sådant brett och omfattar flera olika områden, från kriminella nätverk och hedersrelaterat förtryck till etniska föreningar och informella ekonomiska system. Det finns en risk att frågor med olika orsaker, uttryck och konsekvenser behandlas inom samma ram. Begreppets bredd bidrar också till att utredningen blir mycket omfattande och bitvis svår att ta till sig. En tydligare avgränsning, eller en uppdelning i flera delutredningar, hade kunnat göra innehållet mer överskådligt och samtidigt ge bättre förutsättningar för en fördjupad analys av de olika områdena.

Nämnden delar bedömningen att arbetet behöver vara långsiktigt och ske i nära samverkan mellan kommunen, andra myndigheter och civilsamhället. Kommunens möjligheter att genomföra ytterligare insatser är samtidigt beroende av tydliga förutsättningar för ansvar, finansiering och långsiktig planering. I Gävle behöver också samverkan mellan socialtjänst, utbildning, arbetsmarknadsverksamhet, kultur- och fritidsverksamhet samt samhällsbyggnad fortsätta att utvecklas.

För Gävle kommun kan förslagen innebära ökade kostnader, bland annat för ett utökat förebyggande arbete och fler riktade insatser i vissa bostadsområden. Det kan också innebära behov av mer personal, exempelvis socialsekreterare, fältarbetare, familjestödjare och personal inom skolan. Nya eller utökade uppdrag behöver därför föregås av analyser av vilka konsekvenser och kostnader de kan medföra för kommunen. Det behöver också vara tydligt hur insatserna ska finansieras och hur ansvaret ska fördelas mellan stat och kommun.

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden delar utredningens bedömning att tidiga, förebyggande och lätt tillgängliga insatser är viktiga för att motverka utanförskap och stärka människors delaktighet i samhället. En viktig förutsättning är att människor har förtroende för socialtjänsten och känner sig trygga med att söka och ta emot stöd. Ett mer förebyggande arbetssätt, i linje med intentionerna i den nya socialtjänstlagen, är därför en viktig del i arbetet mot utanförskap och parallella samhällsstrukturer.

För att tidiga insatser ska få effekt behöver stödet också nå de personer som behöver det. Det ställer krav på att kommunen arbetar aktivt för att skapa förtroende, nå olika målgrupper och erbjuda stöd som är tillgängligt och relevant. När det gäller barn och unga kan ett stärkt förebyggande arbete även innebära ökade krav på förskola och skola, exempelvis när det gäller närvaro, språkutveckling och stöd till föräldrar. Det kan också öka behovet av samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och andra berörda aktörer.

Möjligheten till utbildning och arbete har också betydelse för att motverka utanförskap. Om vägen till arbetsmarknaden upplevs som lång eller om utbildning inte leder till arbete finns en risk att informella försörjningssystem blir mer attraktiva. Insatser för att stärka människors möjligheter till utbildning, arbete och egen försörjning är därför en viktig del av det förebyggande arbetet.

Arbetet mot segregation och utanförskap behöver samtidigt ha ett långsiktigt perspektiv. Bostadsplanering och utveckling av bostadsområden är viktiga delar, men kommunen har inte ensam möjlighet att påverka bostadsmarknaden eller de strukturella faktorer som bidrar till segregation.

Nämnden vill också lyfta frågan om utmaningen främst är brist på kunskap eller om det i vissa delar snarare handlar om svårigheter att genomföra åtgärder som redan är kända. Det är därför viktigt att nya förslag tar hänsyn till befintlig kunskap och tydliggör vad som krävs för att omsätta den i praktiken.

För att utredningens förslag ska kunna genomföras på kommunal nivå behöver ansvarsfördelningen mellan stat, kommun och andra berörda aktörer vara tydlig. Det behöver också finnas ett nationellt kunskapsstöd och ekonomiska förutsättningar som gör det möjligt för kommunerna att planera arbetet långsiktigt. En alltför stor andel tillfälliga projektmedel kan göra det svårt att bygga upp och behålla fungerande arbetssätt över tid.

Nämnden ser särskilt behov av att beakta risken för att nya eller utökade kommunala uppdrag inte följs av tillräcklig statlig finansiering. Förslagen kan också innebära ökade krav på samverkan, uppföljning och informationsdelning mellan flera aktörer. Samtidigt behöver förväntningarna på resultat vara realistiska. Segregation, integration och parallella samhällsstrukturer är komplexa frågor som ofta har långsiktiga och strukturella orsaker. Förändringar inom dessa områden behöver därför följas och bedömas över tid.

Magnus Höijer
Sektorchef
Sektor Välfärd

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden har av Arbetsmarknadsdepartementet fått möjlighet att yttra sig gällande remissen SOU 2026:53 ”Parallella samhällsstrukturer – ett kunskapsunderlag för förbättrad kommunikation och minskat utanförskap”.

Ärendet hanteras av Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden vid sammanträdet 2026-10-21. Strateg Eva Westman har varit ansvarig i ärenden. I den slutliga handläggningen har även utredare Elin Fridell deltagit.